הט"ו, ד) תוספתא פ"ג הי"ט.

ל) [ב"ק פל:], כ) תוספתלפ"ג הי"ח, ג) תוספתל פ"ג

תורה אור השלם

1. בִּי יֵצֵא עַמַּךְ לַמִּלְחַמֵּה תַשְׁלָחֵם וְהִתְפַּלְלוּ אֶל יְ עַל אִיְבוּ בַּדֶּרֶךְ אֲשֶׁוּ תִשְׁלָחַם וְהִתְפַּלְלוּ אֶל יְ דֶּרֶךְ הָעִיר אֲשֶׁר בָּחַרְתָּ בָּה וָהַבַּיִת אֲשֶׁר בָּנָתִי לִשְׁמֵּךִּ: מלכים א ח מד

זו: רב ששת. מחור עינים הוה:

מהיום טוב אל מקרא רע. הואיל

ואני יכול להתפלל מעומד שהרי

חבורתי עומדת לא אקרא רע

להתפלל מהלך ואע"פ שמותר: וכי מעי לביתיה בעי מהדר ללוויי.

שהרי לא התפלל כלום מתפלת

י״ח: שאין דעחו מיושבת עליו.

שקשה עליו עכוב הדרך: לכוין

אם הרוחום. ללד ארץ ישראל

כדבעינן למימר תל שהכל פונים

בו: אחורי בית הכפורת. במערב

העזרה היו י"א אמה חלר מכוחל

בית קדשי הקדשים לכותל מערבי

של עזרה והעומד שם מחזיר פניו

לבית הכפורת למזרח: הוו מקדמי.

קודם היום: נקרון ובספינה.

איכא בעתותא דמיא: קורא ק"ש.

ימתין עד שיגיע זמן ק"ש ויקראנה

ואח"כ יתפלל: ספלה מעומד

עדיף. שיכול לכוין את לבו לפיכך

היו מקדימין להתפלל מעומד

בביתם שלא יצטרכו להתפלל בדרך

במהלך: בשבחה דרגלה. שלפני

פסח פועלרת וסוכות. ומרימר בעירו

ומר זוטרא בעירו היו הדרשנים

ושחרית היו העם הולכים לבית

המדרש וכשמגיע זמן ק"ש קורין

ומתפללים איש איש לבדו ולכך

הם היו מאספין להם י׳ שחרית

קודם שילכו לבית המדרש וקורין

ק"ש ומתפללים בסמיכת גאולה

לתפלה והדר נפקי לפרקא ודרשי:

ומללי בהדי לבורה ל"ג: רב השי. היה

ראש ישיבה במתא מחסיא ודורש והוא

לא היה מתפלל קודם בית המדרש

אלא כשמגיע זמן ק"ש לוחש הרבה

יחד למתורגמן העומד לפניו ובעוד

שהמתורגמן משמיע לרבים הוא קורא

את שמע וסומך גאולה לתפלה ומתפלל

מיושב שלה היה רוצה לצחת שלה

להטריח את הלבור לקום מפניו: בהדי

לבוכת. בשעה שהלבור נשמטיו

ומתפללין. אי נמי בהדי לבורא כמו

שהוא יושב בתוך הלבור כלומר שאינו יוצא. וכי הוה אתי לביתיה חוזר ומתפלל

מעומד לכוין את לבו: טריחא לי

מילתא. לאחר בית המדרש עד

שאתפלל: ולעביד מר כאבוה דשמואל

ולוי. שמתפללין קודם היום בביתם

מעומד ולא תלטרך לב' תפלות ומשום מסמך גאולה לתפלה כיון

דמנלו קודם ק"ש לא קפדי: לא חזיכן להו לרבכן קשישי מיכן דעבדי

הכי. שיקדימו תפלה לקריאת שמע

הלכך כיון דממתין מתפלה עד

זמן ק"ש מלוה לסמוך תפלה אחר

גאולה לפיכך מתפלל מיושב במקומו

ולפי שאין דעתו מיושבת עליו כ״כ

לריך לחזור ולהתפלל בביתו:

מתנר' אין מפלח המוספין אלא

בחבר עיר. לא תקנוה אלא

בלבור. חבר עיר חבורת העיר. אבל לא ליחיד: משמו. של

ראב"ע: כל מקום כו'. ובגמ'

פריך היינו ח"ק אליבא דראב"ע: גבו' יחיד שלא נחבר עיר. יחיד

והדרשן דורש והעם

נשמטים

2. וְשָׁבּוּ אַלֶּיךְּ בְּּכָל לְבָּכְם וּבְּכָל נָפְשָׁם בְּאָרֶץ אִיְבִיהָם אַשֶּׁר שָׁבוּ אֹתָם וְהַתְפְּלְלוּ אַלֵּיךְ דְּבָרָ אַרְצָם אֲשֶׁר אַלִּיךְ בְּרָךְ אַרְצָם אֲשֶׁר נתתה לאבותם העיר אשר נְתְתָּה לְאֲבוּתְם הָעיר אֲשֶׁר בְּחַרתְ וְהַבְּית אֲשׁר בְּנִיתִּי לִשְׁמֶרְ: מלכים או מה 3. וְגָם אָל הַבְּּבְרִי אֲשֶׁר לֹא מֵעַמְרְ יִשְׂרָאֵל הוּא וּבָּא מַאָרֶץ רְחוֹקָה לְמִען שִׁמְרְ הַגְּדוֹל וְיִדְרָ הַחָוֹקָה וּוְרוֹאַךְ הַגְּדוֹל וְיִדְרָ הַחָוֹקָה וּוְרוֹאַךְ הַנְּטוּיָה וּבָאוּ וְהַתְפַּלְלוּ אֶל הַבָּיִת הַזֶּה: הַבִּיִת הַזֶּה: דברי הימים ב ו לב

4. בְּהַעַצֵר שָׁמַיִם וְלֹא יִהְיֵה מֶטֶר בִּי יָחָטָאוּ לְךְּ וְהַתְּפָּלְלוֹ אֶל הַמָּקוֹם הַנָּה וְהוֹדוּ אֶת שָׁמָךְ וּמַחַשָּׁאתָם יְשוּבוּן כִּי תַעֲנַם:

מלכים א ח לה מלכים א ח לה 5. בְּמִגְדֵּל דָּוִיד צַנָּארֵךְ כ. השלים לתלפיות אלף הפגגן הֶלוּי עָלָיו כּל שׁלְטֵי הַגּבּוֹרִים:

הגהות הב״ח

(h) תום' ד"ה אבוה וכו' לא היו יוצאין כלל בתפלה דיום כיון דעדיין אינו יום:

גליון הש"ם

גמ' היה עומד אחורי בית הכפורת. עי' נרכינו יונה והבשורו. ע"ל כנכים יוסט פ"ק דף ו' ע"ל וכדף הספר דף ה' ע"צ: רש"י ד"ה בשבתא דרגלא וכו' ועצרת. ע" לעיל י"ז ע"ב כרש"י ד"ה שבחה ותום׳ שם ד"ה תרי

מוסף תוספות

י א. בתוס' רי"ש הוסיף, ואיהו נמי לא עביד עובדא ראיזה נמי לא משום מהיות כר״ח אלא משום מהיות טוב וכו׳ שבלאו הכי היה לו לעמוד להמתין לר״ח. ב. בתוס׳ רי״ש הוסיף. כיון ב.בתוס רייש הוסיף. כיון שהולך רכוב על בהמתו שהולך לצרכו. ג. בתוס רי״ש כתב. דאפי׳ ר׳ אשי דבסמוך לא פליג עלייהו אלא לא חזינן לובגן קשישי הוא דקאמר.

רב ניסים גאון

אמר ליה אוקמן לדידי נמי ואצלי מהיות טוב אל ואצלי מהיות טוב אל תקרא רע. התם בבבא קמא בפרק מרובה (ד' פא) אמרינן מהלכין בשבילי הרשות שלמה אמרה כדתניא הרי שלמה אמותי מן השדה שכלו פירותיו מן השדה ואינו מניח בני אדם ליכנס בתוך שדהו מה הבריות אומרות עליו מה הנאה יש לו לפלוני ומה הבריות מזיקות אותו עליו הכתוב אומר מהיות טוב אל תקרא ומתרצי׳ אין כתיב כי האי גוונא (משלי ג) אל תמנע טוב

לישסף נפשיה. אל יתפלל תפלה קלרה בלשון יחיד אלא בלשון והיבי מצדי דה. אתפלת הדרך קאי ורב ששת אתר אפי׳ מהלך רבים שמחוך כך תפלחו נשמעת: עד כמה. זמנה להתפלל: וקי"ל כרב ששתא ומיהו בתוספ׳ פסק ה"ר יוסף כרב עד פרסה. אבל לא לאחר שהלך פרסה. ובה"ג מפרש עד כמה חסדא וכן רב אלפס פי' דרב חסדא עדיפא ליה טפי: יבקש לילך שיהא לריך להתפלל עד פרסה אפי׳ אין לו לילך כאאי איכא בין הבינגו דתפלה קצרה. מימה לימא דאיכא בין הבינגו דתפלה קצרה. מימה לימא דאיכא לילך שיהא לריך להתפלל עד פרסה אפי׳ אין לו לילך כאאי איכא בין הבינגו דתפלה קצרה. מימה לימא דאיכא אלא עד פרסה אבל דרך פחות לישתף איניש נפשיה בהדי, צבורא היכי אלא במחום סכנה והבינגו מחמלל מפרסה אין לריך להתפלל תפלה

אפילו שלא במקום סכנה וי"ל דהכי קא בעי מאי בינייהו כל א׳ במקומו תפלה קלרה במקום סכנה במקום סכנה: והביננו שלא הלבה ברבי. שלא ירד למטה ואפי׳ שלא במקום סכנה

ואפילו במהלך מתפלל ואינו לריך להחזיר פניו כנגד ירושלים:: היה עומד בח"ל יכוין כנגד ארץ

ישראל. ול"ג לבו דאפניו קאי כדקתני סיפא היה עומד במזרח מחזיר פניו למערב:

לתלפיות תל שכל פיות פונים

בו. וכהך שמעתתה קי"ל וכן מסקינן בלא יחפור (ב"ב כה:) דקאמר אתון דקיימיתון ללפונא דא"י אדרימו ולא כהני אמוראי דלעיל (שם) דפליגי אי השכינה במזרח או במערב עכשיו אנו במערבה של

א"י על כן אנו פונין למזרח: אבוה דשמואל ולוי הוו מקדמי ומצלו. פירש רש"י קודם עמוד השחר ולא נראה דאם כן לא היו יולאין בו כלל (ה) דעדיין אינו יום לכך נראה כפי׳ ר״ח דמשעלה עמוד השחר קאמר והוו מקדמי קודם הנך החמה קאמר ועדיין אינו עיקר זמן מפלה: מסמך גאולה לתפלה עדיף. מלהתפלל מעומד והכי פסקי בה"ג הלכה כר"ש בן אלעזר ומשמע די"ח ברכות מותר להתפלל בדרך במהלך ואין לריך לעמוד וא"ת ומ"ש מהביננו דמסקינן לעיל דמעומד דוקא וי"ל דשאני הביננו שהיא קלרה ואין כאן בטול דרך כ"כ כמו בי"ח ברכות ועוד פירש הר"ם דהכא כי הדר לביתיה מללי מעומד כדאמרינן בסמוך רב אשי מללי בהדי לבורא ביחיד מיושב כדי לקרות ק"ש בשעתה וכי הדר לביתי׳ מללי מעומד ור״ח פסק כאבוה דשמואל ולוי ומיהו מדקאמר ב אשי לא חזינן לרבנן קשישי דקא עבדי הכי משמע דאין הלכה כמותם:

נימא יהי רצון מלפניך ה' אלהינו שתוליכנו לשלום וכו' אימת מצלי אמר רבי יעקב אמר רב חסדא "משעה שמהלך בדרך עד כמה אמר רבי יעקב אמר רב חסדא בעד פרסה והיכי מצלי לה רב חסדא אמר מעומד רב ששת אמר יאפילו מהלך רב חסדא ורב ששת הוו קאזלי באורחא קם רב חסדא וקא מצלי א"ל רב ששת לשמעיה מאי קא עביד רב חסרא אמר ליה קאי ומצלי א"ל אוקמן נמי לדידי ואצלי "מהיות פוב אל תקרא רע. מאי איכא ביז הביננו לתפלה קצרה יהביננו בעי לצלויי ג' קמייתא וג' בתרייתא וכי ממי לביתיה לא בעי למהדר לצלויי בתפלה קצרה לא בעי לצלויי לא ג' קמייתא ולא ג' בתרייתא וכי מטי לביתיה בעי למהדר לצלויי והלכתא הביננו מעומד תפלה קצרה בין מעומד בין מהלך: היה רוכב על החמור וכוֹ׳: ת״ר יהיה רוכב על החמור והגיע זמן תפלה אם יש לו מי שיאחז את חמורו ירד למטה ויתפלל ואם לאו ישב במקומו ויתפלל רבי אומר יבין כך ובין כך ישב במקומו ויתפלל לפי שאין דעתו מיושבת עליו אמר רבא ואיתימא רבי יהושע בן לוי הלכה כרבי: ית"ר יסומא ומי שאינו יכול לכוין את הרוחות יכוין לבו כנגד אביו שבשמים שנא' יוהתפללו אל ה' היה "עומד בח"ל יכוין את לבו כנגד ארץ ישראל שנא' יוהתפללו אליך דרך ארצם היה עומד בארץ ישראל יכוין את לבו כנגד ירושלים שנאמר יוהתפללו אל ה' דרך העיר אשר בחרת היה עומד בירושלים יכוין את לבו כנגד בית המקדש שנאמר והתפללו אל הבית הזה היה עומר בבית המקדש יכוין את לבו כנגד בית קדשי הקדשים שנאמר והתפללו אל המקום הזה היה עומד בבית קדשי הקדשים יכוין את לבו כנגד בית הכפורת •היה עומד אחורי בית הכפורת יראה עצמו כאילו לפני הכפורת נמצא עומד במזרח מחזיר פניו למערב

במערב מחזיר פניו למזרח בדרום מחזיר פניו לצפון בצפון מחזיר פניו לדרום נמצאו כל ישראל מכוונין את לבם למקום אחד א"ר אבין ואיתימא ר' אבינא מאי קראה יכמגדל דויד צוארך בנוי לתלפיות תל שכל פיות פונים בו: אבוה דשמואל ולוי "כי הוו בעו למיפק לאורחא הוו מקדמי ומצלי וכי הוה מפין זמן ק"ש קרו כמאן כי האי תנא דתניא יהשכים לצאת לדרך מביאין לו שופר ותוקע לולב ומנענע מגילה וקורא בה וכשיגיע זמן ק"ש קורא השכים לישב בקרון או בספינה מתפלל וכשיגיע זמן ק"ש קורא רשב"א אומר בין כך ובין כך קורא ק"ש ומתפלל כדי שיסמוך גאולה לתפלה במאי קמיפלגי מר סבר תפלה מעומד עדיף ומר סבר מסמך גאולה לתפלה עדיף מרימר ומר זומרא הוו מכנפי בי עשרה בשבתא דרגלא ומצלו והדר נפקא לפרקא רב אשי מצלי בהדי צבורא ביחיד מיושב כי הוה אתי לביתיה הדר ומצלי מעומד אמרי ליה רבגן ולעביד מר כמרימר ומר זומרא אמר להו מריחא לי מלתא ולעביד מר כאבוה דשמואל ולוי אמר להו לא חזינא להו לרבגן קשישי מינן דעבדי הכי: מתני ר' אלעזר בן עזריה אומר אין תפלת המוספין אלא בחבר עיר וחכ"א יבחבר עיר ושלא בחבר עיר ר' יהודה אומר משמו כל מקום שיש שם חבר עיר יחיד פטור מתפלת המוספין: גמ' ר' יהודה היינו ת"ק איכא בינייהו יחיד שלא בחבר עיר ת"ק סבר פטור ור' יהודה סבר חייב א"ר הונא בר חיננא אמר ר' חייא בר רב הלכה כר' יהודה שאמר משום ראב"ע א"ל רב חייא בר אבין שפיר קאמרת דאמר שמואל מימי לא מצלינא צלותא דמוספיז ביחיד בנהרדעא

מוסף צלי, ואע"ג דהוה תמן מוסף צלי, ואע"ג דהוה תמן חבר עיר, דאמר חזי מאן דמסהיד עליה, כלומר ר'

. כתנא קמא דהא אבוה דשמואל ולוי עבדו כותיה דשמואל ולוי עבדו כותיה ומעשה רב. ור' שמעון בן אלעזר דאמר מיסמך גאולה לתפלה עדיף, ויתפלל מיושב כדי שיסמוך גאולה לרבנן קשישי דעבדי כי הא דאבוה דשמואל ולוי. לא דלית אמר דלית הלכתא כוותייהו, אלא לא חזינא מאן דעבד הכי ואחמורי הוא דאחמיר אנפשיה. מתני': ר"א בן עזריה אומר איז תפלת המוספים תפלת המוספין נוהגת אלא בחבר עיר, אין יחיד רשאי להתפלל תפלת מוספין כל עיקר, שאין תפלת מוספין נוהגת אלא בחבר עיר, נוהגת אלא בחבר עיר, בצבור והוא חבר עיר. פי' מקום שמתחברין בני העיר ומתפללין. ר' יהודה אומר משמו כל מקום שיש חבר עיר היחיד פטור מתפלת המוספין, וזה פי׳ יחיד שלא . בחבר עיר איכא בינייהו. בזובו עיו איכא בינייזה. וקיימא לן דאפילו יחיד היכא דאיכא חבר עיר חייב ר' יוחנן אני ראיתי את ר' ינאי דצלי והדר צלי, ואוקימנא דהא צלותא שניה

יוחנן מעיד עליו שנתברר לו

שתפלת המוסף התפלל.

ובמועד ובראשי חדשים של

שחרית ארוכה ושל מוספין

. הצרה ממנה. ואיז אדם כר׳

עין משפמ

נר מצוה

ם א ב טוש"ע א"ח סי' הי

בא ג טוש"ע שם סעיף ד: סב ד ה מיי פ"ב מהלי מפלה ה"ב [וספ"ד] טוש"ע שם סעיף א ג:

םג ו מיי׳ פ״ה שם הלכה ב

בת ו מחיים שם הנכה ב סמג עשין יע טור ושו"ע או"ח סיי לד סעיף ד: סד ז מיי שם הלכה ג טוש"ע שם סעיף ג: סח ח מיי שם הלכה ג

טום"ע שם שעיף ח.

בו ט י [מיי פ"ג שם הלי

ז] טוש"ע או"ח סיי פע

בעיף ח [וסי לד סעיף ט]:

בו כ טוש"ע או"ח סיי רפו

רבינו חננאל

אימת מצלי אמר רבי יעקב אמר רב חסדא משעה

אמר רב חסדא משעה שמהלך בדרך. עד כמה, פ" עד כמה ילך ויתפלל. אמר רבי יעקב אמר רב חסדא אפילו אין דעתו לילך עד פרסה, יתפלל תפילת הדרך, וכל שכן יותר. אבל פחות לא. רבי

. דעתו מיושבת עליו. פי׳ אם

ירד. אבוה דשמואל ולוי כי

ירו. אבוה דשמואל ולדיכי הוי בעי למיפק לאורחא הוו מקדמי ומצלי. משעלה עמוד השחר דיום הוא, ולא הגיע זמן תפלה עדין, שלא

הגיע הנץ החמה, דס"ל

דתפלה מעומד כרבנן דרשב״א דבסמוך, אבל מבעוד לילה אין לו להקדים

ולוי הוו דעבדי כתנא קמא,

וכי הוו בעו למיפק וכי זהו בעו מפעק באורחא, הוו מקדמי ומצלי מעומד קודם שיחזיקו בדרך, ולא הוו קרו קריאת שמע, כי מטי זמן קריאת

שמע קרו ק"ש. וקיימא לז

:ה מעיף אי

:סעיף

כעיף ו:

הדר בעיר שחין שם עשרה לת"ק אליבא דרבי אלעזר דאמר לא מקנוה אלא בעשרה יחיד זה פטור ולרבי יהודה אין יחיד פטור אלא במקום עשרה ששליח לבור פוטרו: בנהרדעה